PINCZÉSI JUDIT

KÓC GERZSON

Mesés, verses játék gyerekeknek

illusztráció: GRELA ALEXANDRA

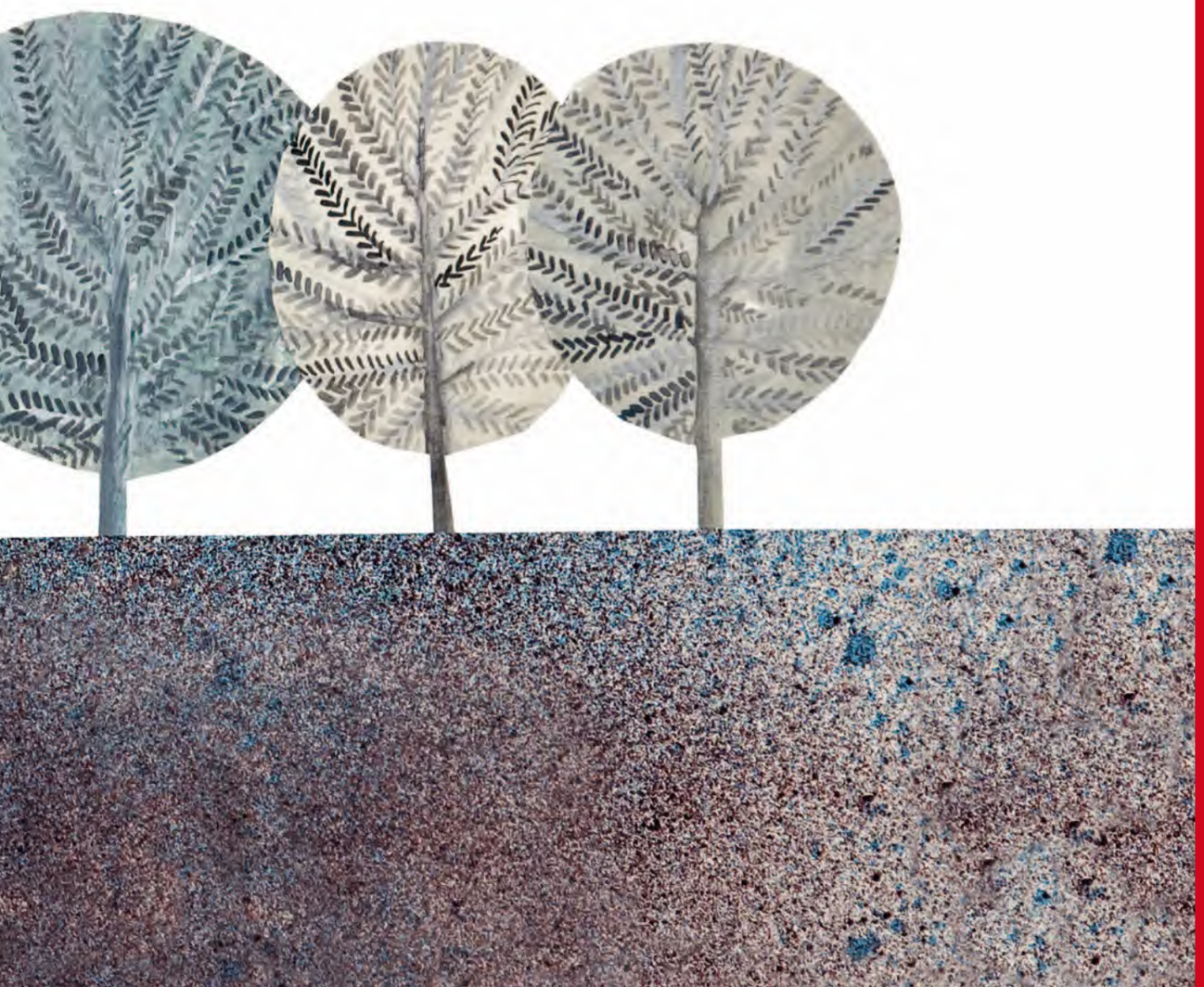

Pinczési Judit

KÓC GERZSON

Mesés, verses játék gyerekeknek

Egy képzeletbeli sétához, játszadozáshoz alkalmas tér. A háttérben vaslábon forgatható mobil, lehet négyszögletű doboz. A tetején egy kisebb doboz jelzi, hogy ez egy kacsalábon forgó vár, toronnyal. A szín jobb és bal oldalán három nagy kocka, melyre a szereplők alkalmanként leülhetnek. A kockák mögött, a vár közelében egy piros, fehér pettyes gomba. Éva, Judit és Gábor az előtérben állnak, és Kóc Gerzsont készítik. Közben éneklik Kóc Gerzson dalát. Az éneket addig ismétlik, míg a bábu el nem készül.

KÓC GERZSON
(dal)

Lehet-e lehet-e
kóc az esze
közepe?

Nem elég nem elég
dirib-darab
nem elég.

Mehet-e mehet-e
Boncidáig
mehet-e?

Soha tán soha tán
oda nem jut
karaván.

Van-e léc van-e léc
abroncsozni
a fejét?

A nyakát a nyakát
a nyakára van elég.

Lehet-e lehet-e
gyöngy az esze
közepén?

Lehet ám lehet ám
oda nem jut
kapitány!

KÓC GERZSON JÁRNI TANUL

Kóc Gerzson dala után Éva és Judit Kóc Gerzsont közrefogják, és kezénél fogva vezetik, Gábor /ő az élő Gerzson/ Kóc Gerzson előtt megy és a Bocs dala című verset mondja. Kóc Gerzson járni tanul a vers ritmusára.

A BOCS DALA

Kinevetett Barnabás,
mert a szívem rezedás.

Sanyi, Samu megkergettek,
málnát ettek és nevettek.

Dömötörék háton löktek,
mikor látásomra jöttek.

Így hát én most felkelek,
/az erdő oly kerek!/,
s megkérdezem a Darázstól,
a szívek hol rezedások.

Így hát most megyek.

Ha a helyre rátalálok,
brimi-brumi táncot járok,
csillagfény és csillag-átok,
a nap égő szirom!

Páfrányok közt mendegélek
kék póni hátamon.

GERZSON ELINDUL VILÁGOT LÁTNI

Gerzson már jár, és így elindul világot látni. Megkerüli a kacsalábon forgó várat, és közben énekel:
Megyek tehát nótaszóval /egyre távolabbról hallatszik, Gerzson távolodik, majd eltűnik/.

MEGYEK TEHÁT NÓTASZÓVAL

(dal)

Megyek tehát nótaszóval
hátamon egy pónilóval
csak ott járjak hol virág felnőtt
s a fáktól lássam az erdőt.

Megyek szélben, esőben, ködben,
erdő mélyén valami dörren,
erdő szélén valami fénylik -
nézzük meg, hogy mi történik ...

ERDŐBEN ÖT VADÁSZ

Erdőben öt vadász taligát tol,
nyusziprémre paplan hajol fűzfaágból.
Hanga-fű, moha-szárny ráseperve.
Őzike bújik a tenyerembe.

MEGYEK TEHÁT TÜRELEMMEL

(dal)

Megyek tehát türelemmel,
őzikét bújtatva a tenyeremmel,
simogatással és nótaszóval,
hátamon egy pónilóval.

Megyek, szélben, esőben, ködben,
erdőzúgásban, virágos csöndben,
s mikor már az éjszaka léptet,
álmodok egy igenszépet.

ÉVA ÉS JUDIT ELINDUL GERZSON UTÁN

Éva és Judit elindul Gerzson után, és közben mondják
a Ha elhallgatott a furulyaszó és a Ha elhallgatott a citeraszó című
verset. Míg a versek elhangzanak, ők kerülik meg
a kacsalábon forgó várat. Lassan eltűnnek Gerzson nyomában.

HA ELHALLGATOTT A FURULYASZÓ

Szemed, füled mire való,
ha elhallgatott a furulyaszó?
Arra, hogy fényt fogjál a szívedben,
s arra, hogy meg-megállj a csendben.

HA ELHALLGATOTT A CITERASZÓ

Szemed, füled mire való,
ha elhallgatott a citeraszó?
Hogy megismerj tücsköt, bogarat,
és mesét hallgass ezalatt.

GERZSON MEGJELENIK

Gerzson:

Gyerekek, ha tudnátok, mennyi minden van
a világban! A két kezemen sem tudnám megszámlálni,
milyen csodákat láttam! S közben mennyi
barátom lett! Ha a mezőn bandukoltam, a virágok
kalaplengetve köszöntöttek. Ha a kertek alatt
jártam, a kutyák vakkantással jelezték az utat.
Ha féltem a csendben, a szél dudorászott.
Ha izzadtan a melegben, az eső cseperészett.
Sehol nem mérgeskedtem, sóhajtoztam,
csak az Ürömi-tó partján.
Ottan áll a kásahegy...

NÉZDELŐ

**Ottan áll a Kásahegy,
Benne bogár lába megy.
Láp-bogár? Háncs-bogár?
Vagy tán furulya-bogár?**

**Amott áll a Gyanakvás,
mellette a Haragvás.
Mögötte a Fülhajtás,
körötte az Oldalgás.**

**Csobogtam citerám.
Tej legyen a vacsorám!
Nem kell olyan Kásahegy,
miben bogár lába megy!**

IGEN-SZÉP

Az lenne az igen-szép ám,
ha lenne egy kecskebékám,
tanítanám énekszóval,
mint tették a sok kígyóval.

Tudom, megszökne előlem,
mint a gőz a serpenyőben,
olyan gyors a kecskebéka -
egyedül is lehetsz néha!

Mennék nótázva az úton,
így is, úgy is haza-jutok,
és ha rámtörne az árnyék,
minden sarkon furulyáznék!

ÉVA ÉS JUDIT IS MEGÉRKEZIK VILÁGKÖRÜLI ÚTJÁRÓL

Éva és Judit belépnek, közrefogják Gerzsont. Gerzson áll, jobb és bal kézben a két játékállattal.

Éva: Nézd, Judit, Gerzson békát fogott!

Judit: Ahhoz még nem is kell akkora ügyesség, csak egy tópart, sűrű nádas és egy kis szerencse. De hogy foghatott ez a Gerzson kígyót!

Éva és Judit /Gerzsonhoz/: Mutasd!

Éva és Judit vizsgálgatják a kígyót.

Éva /megsimogatva a békát/: Azért ez is szép!

Éva átveszi a békát Gerzsontól, és elkezdi mondani a verset a szivárvány-színű békáról.

A vers végén Judit, kezében a kígyóval, elmondja *A szivárvány-színű béka* és a *Kígyó* verset.

A SZIVÁRVÁNYSZÍNŰ BÉKA

Szomorú volt a béka,
hiába járt cipőben,
a háta és gömbölyű hasa
a bokrok közül kizöldellt.

Reggel húzhatott ő szandált,
este piros topogót,
akárhogy is ugra-bugrált,
mégiscsak zöld béka volt.

Reszketett ha léptet hallott,
szíve vert ha fújt a szél,
de bárhogyan sorvadozott,
mert zöld béka volt, nem beszélt.

Egyszer aztán egy szép napon
felé fordult egy szál virág,
gyenge szárán meghajolt,
a hátára hajtotta muskátliját.

Pehely lett a béka szíve,
kibékült a világgal,
s szivárványszínben elrepült
virágként a virággal.

KÍGYÓ

A kígyó tekergőzik,
láttad már talán.
Lábadtól fejtetődig
kúszik ha akarod,
vagy forog egy szilvafán,
és mindezt gyalog.

A kígyó bőrét váltja,
egymás után sokat.
Nincs télikabátja
és tudja ha didereg,
a vastag bőr védi meg,
de a legszebb dísznek marad.

A kígyó zenére csillan,
mint egy napsugár-sereg.
Fejét félrehajtja,
vastag bőre rajta,
szeméből szikra villan,
mégis didereg.

GERZSON VERSET MOND A TÜCSÖKRŐL MEG A CSODAPÓKRÓL

Gerzson, miután végighallgatta a két lány történetét a békáról és a kígyóról, a színpad hátterébe megy, ahol rátalál a tücsökre meg a csodapókra.

Gerzson /lehajolva/: Nahát, ti együtt vagytok?! Mikor a múltkor találkoztunk, a szemetek úgy villámlott egymásra, hogy még az ég is beborult! Azt hitték a felhők, hogy igazi villám szaggatja a sátrukat, és készültek megnyílni, hogy engedjék lefelé az esőcseppeket. /Gerzson kezébe veszi a tücsköt és a csodapókot és lassan a színpad előterébe lép./ De most úgy látom, hogy nincsen vihar, és a régi haragot is csak ez a dudor őrzi /a csodapók fejét tapintja/, meg ez a karcolás /a tücsök a fejére mutat/, ...azért szépen elbántatok egymással! Gyertek, hadd meséljem el a gyerekeknek, hogy és mint volt ez a nagy csatározás!

Gerzson két kezével egy-egy zsinegen a tücsköt és a csodapókokat mozgatva, elmondja kettőjük történetét.

>>

>>
/Amikor a történetben odáig ér, hogy a tücsök a csodapók elen gyógyírt talált egy szamár segítségével, az egyik lány fejére illeszt két szamárfület, és lassan pörögve, le-fel mozogva eljátssza a szamarat. Az IÁ-t is - a verset elbeszélő Gerzson helyett - ő kiáltja./

A TÜCSÖK MEG A CSODAPÓK

A tücsök annyit muzsikált,
hogy az réti csoda volt,
csodát itt csak én tehetek -
azt mondta a csodapók.

Fecske hozta meg a hírt,
szegény tücsök nagyon sírt,
de aztán hogy nagyot sírt,
mégis talált egy gyógyírt.

Ez a gyógyír bandukolt.
két szemére bandzsa volt.
fél lábára sánta volt.
hangjára IÁ-ja volt.

Farka dalolt szépeket:
karácsonyfa-fényeket,
csillagszórót sercegett,
a pókhoz így érkezett. >>

>> A pók éppen vacsorált,
torkán akadt a kanál.
Ki szólt a kapunál
repedt a sok pókfonál.

S tüzelt két szem – nézte őt,
kapált fél láb – rúgta őt,
a pók világgá futott –
gyógyír oda is jutott.

A tücsök meg penderül,
mikor a rét gyönyörű
virágmagot visz a fején,
hóna alatt hegedű.

ÉVA ÉS JUDIT A BABÁKRÓL BESZÉLGET

/Gerzson a *Tücsök* vers végén, ölében a két bábuval, leül az egyik nagy kockára. Éva és Judit a Kígyót és a Békát nekitámasztják a másik két kockának, és kintről újabb babákat, játékállatot, mackót hoznak elő. Leteszik őket és melléjük telepednek./

Éva /kezében egy babával/: Ne félj! Nem félek! /A továbbiakban végig a baba képzeletbeli szavaira válaszolva/: Igen, ha így hozzám bújsz, akkor sokkal jobb! Nem, miért jönne ide a Madárijesztő Manó? De azért nagyon kedves vagy, hogy megvédenél! Tudom, igazad van, és te is a barátom vagy nekem, és én is megvédenélek mindenkitől.
Éva /a gyerekekhez/: Ha az embernek van egy babája, mégha kócból is, vagy mégha csak babszemből is, az olyan, mintha Anyu vagy Apu lámpaoltás után mindig az ágyadnál maradna és elmondaná a legszebb mesét. De Anyu és Apu lámpaoltás után mindig kimegy, és nem marad bent más csak a sötét, és nagyon jó, hogy ilyenkor a babák megszólalnak.
Judit: Ha tudnátok, hogy a babák hányféle hangon tudnak beszélni! Amikor vendégek vannak, akkor mindig dörmögnek, mint a Nagyapa, és azt mondják: „kisunokám, vehetsz még a süteményből!" De amikor a vendégek elmennek, és kiürül a ház, akkor beszélni kezdenek bicikli-csengő-hangon, mert tudják, hogy az üres szobában elkezd gurulni a félelem, és hogy neked ne ütközzön, rá kell csörögni.

Éva: Ha bátor voltál, és megmondtad otthon, hogy elvesztetted a piros sapkádat, és sírás nélkül csuszkáltál tovább, amikor egy Nagyfiú a jégen fellökött, akkor a babák trombitahangon szólnak: „Hajrá, riadó!" És amikor bebújsz az asztal alá, hogy egyedül légy, vagy a bokrok mögé ülsz a kertben, hogy ne lásson senki, és te csak a hangyákat figyeled, akkor a babák elhallgatnak, mert tudják, hogy ilyenkor minden megszólal: a fű, a bokor, a kerítés, és ez legszebb beszéd a világon, mert mindegyik úgy beszél hozzád, hogy elképzeled.
Judit: A babák is attól a legkedvesebbek, mert mindig azt az arcukat mutatják, amit rájuk képzelünk!

Éva kezébe véve Kati babát, énekelni kezd. Judit folytatja a dalt a Mackót ölébe véve, az éneket Éva zárja, Pupákos Jancsit Kati baba mellé fogva.

ÉNEK A BABÁKRÓL

(dal)

Éva énekli /a keze ügyében lehet egy játéktigris is, aminek a hátára Kati babát ülteti/:

Kati babácskám
mért mosolyogsz
egy tigris hátán
ezt nem lehet
leveszlek mindjárt
s karomba veszlek -
akkor nevethetsz
ha akarom
ha akarod.

Judit

Te kajla mackó
ne haragudj
nem csavarom meg
többé füled
játszani hívlak
király leszel -
s én a királynő
ha akarod
ha akarom.

Éva

Pupákos Jancsi
okos fiú
megázás ellen
esőbe állsz
ölembe ülhetsz
szivemhez nőhetsz -
élünk majd ketten
én álmodom.

A KACSALÁBON FORGÓ LAKÓTELEP

Judit: Éva, hol van Panka? Ő volt a legkedvesebb babád!
Éva: Sajnos, itthagyott. Elköltözött egy kacsalábon forgó lakótelepre!
Judit: Ne beszélj butaságokat! Ha kacsalábon forog, akkor nem lehet lakótelep, csak vártelep! Ami forog, méghozzá kacsalábon, az nem ház, hanem vár!
Éva: Na és ha vár! A várban is laknak!
Judit: Nem! A várban nem laknak, csak élnek, amíg meg nem halnak!
Éva: És hogy lehet egy ilyen forgó házban… vagyis várban élni?
Judit: Miért, az autóbuszon nem tudsz megállni a lábadon, amikor robog? Vagy amikor hirtelen fékez?
Éva: Azért ez egészen más! Hogy lehet egy forgó várban fogat mosni? Hogy tudsz ott leckét írni? Vagy az akváriumodba hogy szórsz bolhát a halaknak?
Judit: Azt hiszem, igazad van. Nem lehet jó egy ilyen várban!

/Éva és Judit a beszélgetés közben egyre közelebb megy a kacsalábon forgó várhoz. Mire odaérnek, már a vár mögött áll Gerzson, és a tornyánál fogva forgatja. Közben mondja a Forog a kacsa-láb című verset./

FOROG A KACSA-LÁB

Forog a kacsa-láb,
megpörgették az elébb,
Forgó várban Panka várja,
elkészült-e az ebéd.

Tűzhelyen van minden, rendre:
leveskéből kiöntecske,
gombóckából kiugrócska,
makk-tortából kiszállócska.

Forgó várban Panka orra
fuvolázó zenegép.
Forog a kacsa-láb,
megpörgették az elébb.

KÓC GERZSON MEGTALÁLÁSA

Éva /lehajol/: Gyertek gyorsan ide! Találtam egy bábut! /Mutatja a többieknek./
Gábor /átveszi tőle/: Ez nem bábu! Ez Kóc Gerzson!
Éva: Ki az a Kóc Gerzson?
Gábor: Ő a legvitézebb legény az egész városban, de talán még azon is túl! Csak egy baja van, hogy mindig el akar jutni Boncidába, és olyankor az úton vagy találkozik Tökfilkóval, aki a pipaszárával rácsap a fejére, vagy maga megy neki a falnak, és ettől kékül meg a homloka. De nehogy azt higgyétek, hogy megijed. Minél messzebbnek látszik Boncida, annál jobban nótázik!

Ha fagyit kapok, vagy fütty vár,
vagy tengeri kagylóból kincstár.
Apu azt mondja, hogy: csitt már!
Annyit sürögsz, mint egy cickány!

Én nem tudom, mi az a cickány,
tán pöfög és gőzből a lába.
Aput is kérdem, s ő int rám:
a cickány az… tudja a kánya!

Én nem tudom, mi az a kánya,
tán copfos és jólnevelt kislány,
de akkor már inkább a cickány,
mert ő talán sürög… és hátha…

A VILÁGNAK ABLAKÁBAN

Hóesésnek forgó ó-ja
máknak a fekete sója
csigának a ház-gubója
vakondnak a folyosója
gesztenyének tüskés burka
csellónak megpattant húrja
nyírfának a csontja fénye

pávának az öltözéke
hangyáknak a vonulása
fűszálnak a lobogása -
hív a Titok kapujába
de a nyitját nem lelem.

A világnak ablakában
két piros fül
egy pisze orr
nevető száj -
az én fejem!

FAKANÁLBABÁK ÖLTÖZTETÉSE - VERSENY

Éva: Gyerekek, remélem, tudjátok, hogy babát nemcsak venni lehet, vagy születésnapra kapni, hanem lehet készíteni is!
Judit: És miből lehet készíteni babát?
Gerzson /büszkén magára mutatva/: Pédául kócból!
Éva: Vagy papírból! Ha kivágod, és rajzolsz hozzá ruhákat, akkor úgy öltöztetheted, ahogy csak akarod!
Gerzson: Akármit mondtok, a világon a legszebb /szerényen/, a Kócbaba után, a fakanálbaba! Szép hosszú a nyaka, kerek a feje, krétával olyan szemet, szájat rajzolhatsz neki, amilyet kigondolsz, és őt is kedved szerint öltöztetheted! /Elővesz egy fakanálbabát, felmutatja./ Nézzétek, tegnap csináltam! Ugye, szép?
Judit: Gyönyörű! Tudjátok, mi jutott eszembe? Rendezzünk fakanálbaba-öltöztető versenyt! Aki a legszebb babát készíti, az megkapja ajándékba a Gerzson fakanálbabáját! /A színpad előterébe megy és a gyerekekehez fordul./ Gyerekek! Ki jön fel a színpadra babát öltöztetni? Látjátok, van itt minden /mutatja a kellékeket/ fakanál, kréta, pettyes ruha, csikos ruha, már csak egy kis ügyesség kell! Na, lássam, kik jelentkeznek!?

/Felhív a színpadra öt gyereket. Kiosztja köztük a kellékeket, a gyerekek dolgozni kezdenek./

/Éva, Judit és Gerzson a gyerekek között, nézik a munkát. Megjegyzésekkel kísérik: Jaj de szép, és ezt a fejére húzod? Orrot is rajzolj neki!/

GERZSON LÉGTORNÁSZ SZERETNE LENNI

Éva: És mennyi minden lehet egy fakanálbaba! Lehet kéményseprő, postás, órásmester, még űrhajós is! /Gerzsonhoz fordul/: Gerzson, te mi szeretnél lenni?

Gerzson: Jó, megmondom, de akkor ne nevess ki!

Éva: Egek, csak nem palacsintasütő?!

Gerzson: Nem! Légtornász!

Gerzson és Judit a kócbaba
Gerzsont kezénél-lábánál
fogva pörgetni kezdik, míg
Éva elmondja a Légtornász
című verset.

LÉGTORNÁSZ

Egy meg kettő, tíz és száz!
Láttál-e már légtornászt?

Fent pörög a magas légben,
piros-kék reflektor-fényben
ugrik, hogy mindenki lássa,
deszka-hintán leng a társa.

De a lábát hogy veti,
hogy a másik megleli?

Egy meg kettő, tíz és száz!
Láttál-e már légtornászt?

Körberepül csüngő fővel,
szájában egy ezüst csővel,
haja gőzöl mint a kása,
vele izzad lengő társa.

De a kezét hogy nyújtja,
hogy a másik megfogja?

Egy meg kettő, tíz és száz!
Láttál-e már légtornászt?

Szárnyal ő, lebeg a zajban,
meg nem áll a tapsviharban,
nem Repülő, csak a mása,
leszáll, mikor int a társa.

De a szívet hogy adja,
hogy a másik fogadja?

VANNAK MÉG MELÓDIÁK

Vannak még melódiák,
mik úgy szólnak, mint verkliszó,
vannak még melódiák,
mik úgy szólnak, ahogy jódli szól.

Itt vannak a tücsökzenészek,
polkát játszanak a nyárnak,
s itt vannak a hőscincérek,
akik télen melódiáznak.

Vagy itt van hóember maga...
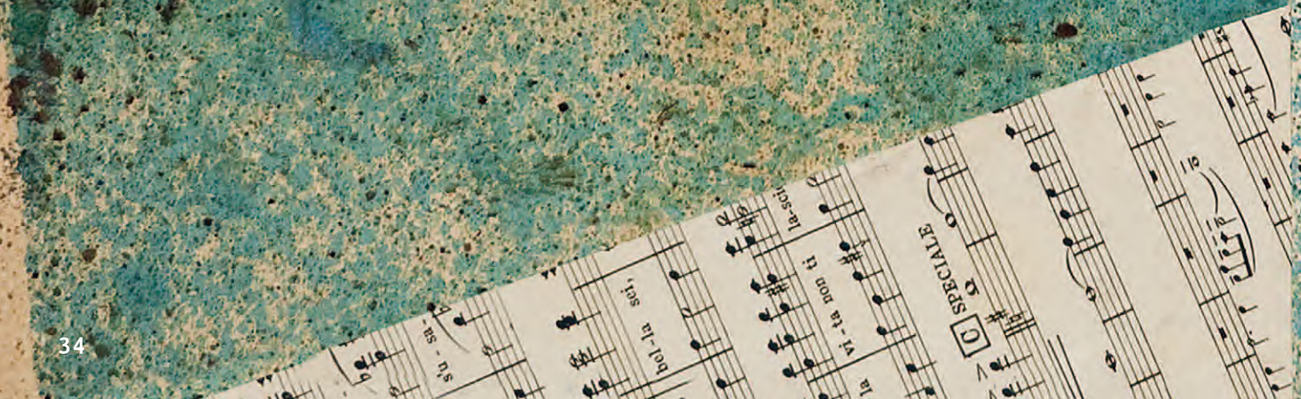
JUDIT HÓEMBER SZERETNE LENNI

Gerzson és Judit leültetik Kóc Gerzsont.

Judit: Tudjátok, én meg mi szeretnék lenni? Hóember!
/Orrára húz egy műanyag répát fejére tesz egy papírmasé lavórt, és elmondja a Hóember című verset./

/A vers alatt cirokseprűt szorithat a hóna alá, kacsázva le-fel járhat, s ezeket a mozdulataikat Gerzson a háta mögé kerülve utánozza./
A vers után rögtön gitárpengés, és az egyik zenész kiáltva bemondja a dal címét: RÉPA-DAL!

Éva, Judit és Gerzson együtt énekli a dalt a zenészekkel, Judit a cirokseprű nyelét mint egy gitárt pengetheti. /A dal alatt mozgás, szerepjátszás vagy koreográfia./

HÓEMBER

Itt van a hóember maga!
Úgy maga, hogy egymaga!
Nézi egy fázó jegenye,
a lombján az éj csillaga.

Ő ám a fura legény,
lavór van a feje hegyén,
a szél nem fér a szájába,
szájpadláson tartja szegény.

Karcsú, kecses a járása,
alig fordul kacsázásba,
cirokseprű ver oldalán,
s a hólabdáknak uzsonnatáska.

Kívánjunk neki teleket,
és hogy hideggel óvja a jég,
mielőtt rásüt a nap,
orrából fújjon répazenét!

RÉPA-DAL

Oroszlán Leó és Társa
jelmezbált tart pénteken,
engem is hívnak a bálba,
pedig nincs cilinderem.

Azt mondja Leó, a drága,
versenyt is rendez idén,
ki mosolyra bírja – kap fánkot,
ki haragra – almáslepényt.

Közlekedés-jelző lámpa
lesz ott az egész terem!
Így lett a csacsiból málna,
s a rókából petrezselyem.

ÉVA MEGKÉRDEZI A RÓKÁT, MINEK VISEL PARÓKÁT

(Az öltöztetőverseny vége)

Éva a színpad közepén áll és egy parókát húz Gerzson fejére, aki most a róka szerepét játssza. Éva elmondja a Megkérdeztem a rókát című verset, és közben a versszöveghez illő parókákat váltogatja a róka fején.

A vers végén kerül sor a fakanálbaba-öltöztető verseny kiértékelésére.

/Éva, Judit és Gerzson a gyerekekhez fordulnak és nézik a fakanálbabákat./

Judit: Látom, elkészültetek!

Gerzson: Jaj, de szépek!

Éva: De hogyan fogjuk eldönteni, hogy melyik a legszebb?

Judit: Majd a gyerekek segítenek!

/A nézőtérhez/: Gyerekek! Most minden versenyző megmutatja nektek a fakanálbabáját, és ti megtapsoljátok, aki a legnagyobb tapsot kapja tőletek, az lesz a nyertes! Hazaviheti nemcsak azt a babát, amit itt készített, hanem, ahogy megígértük, Gerzson fakanálbabáját is! De akkor most tényleg segítsetek eldönteni a versenyt és tapsoljatok!

/Judit egyenként a színpad előterébe vezeti a versenyben résztvevőket./

Judit /az első gyerekhez fordulva/: Gyere, először is mondd meg a neved, hadd tudja meg ország-világ, hogy hívnak! Aki ilyen ügyes fiú /kislány az megérdemli! És most mutasd fel, jó magasan, a babát! /Ha a nézőtérről nem indul meg taps, akkor a nézőtérhez/: Ti meg, gyerekek, akkor most tapsoljatok, ahogy megbeszéltük! Ez az! /A másik négy versenyző gyerekhez külön-külön/: Te is mondd meg a neved, és most lássuk a babát! /Megvárja a tapsot, majd a következő gyerekhez fordul ugyanúgy./

Judit /miután mind az öt gyerek bemutatta a bábuját/: Én úgy hallottam a tapsokból, hogy ő /a nevét mondja/ öltöztette fel a legszebben a fakanálbabáját! Ugye igazam van?! Akkor ő a győztes!

Judit /a győztes gyerekhez fordul/: Gyere, mutasd meg mégegyszer a babádat a gyerekeknek! És most tessék, átadom neked a nyereményt, Gerzson babáját! És gratulálok! /A nézőtéri gyerekekhez/: Gyerekek, tapsoljuk meg mégegyszer, és a másik négy versenyzőt is, hisz ők is nagyon ügyesek voltak! /A versenyző gyerekekhez/: Köszönjük nektek a játékot, és most menjetek szépen a helyetekre, és játsszatok tovább velünk!

/Az öt gyerek a helyére megy./

Parókáink

MEGKÉRDEZTEM A RÓKÁT

Megkérdeztem a rókát,
minek visel parókát.

Furcsa állat a róka,
belebújt egy falóba,

mint a liftet küldte le-fel,
s a hasából suttogta el,

minek neki paróka:

Mikor cinkét fog a tél,
parókája hófehér,

Mikor az ég rügyező,
zöld hajzattal táncol ő,

Mikor halat süt a nyár,
haja mint a búzaszár,

Mikor a jó mustot iszod,
hajaszála mindig piros,

Bokor alján meg-megül,
így csapja be
télen,
nyáron,
tavaszi és
őszi tájon
a szőlőcsőszt
emberül!

Gerzson: Nahát, ez jó kis verseny volt! Azt hiszem, a fakanálbabám a legjobb kezekbe került! De tudjátok, hogy versenyezhetnénk még egy kicsit? Hisz nincs is jobb annál, amikor az ember megmutathatja, hogy mit tud!
Éva: Igazad van, játsszunk még valamit, mert ennél a fakanálbaba-versenynél nem sok gyerek juthatott szóhoz!
Gerzson: Hát, ha azt akarod, hogy a gyerekek valóban szóhoz jussanak, akkor csináljunk mondókaversenyt!
Judit: Mi az a mondóka?
Gerzson: Évától kérdezd, ő szereti annyira, hogy még álmában is mondókázik!

Éva elmondja a Mi az a mondóka című verset.

Megkérdeztem a rókát
minek visel parókát.
Most megkérdezlek titeket:
szeretitek a mondókát?
Hogy mi az a mondóka?
Ravaszabb, mint a róka!
Nyelvedre dob szavakat,
mig a nyelved megakad,
mégis mondod, egyre mondod,
mégis várod a mesét,
hát elmondom, ha meghallgatod,
a Berber bég történetét.

MI AZ A MONDÓKA

Judit /Évához/: Először ne a *Berber bég*et mondd, hanem egy rövid, könnyen mondható kis mondókát, hátha a gyerekek kedvet kapnak hozzá!
Éva: Jó, de akkor ti is mondjatok egyet Gerzsonnal!

Éva, Judit és Gerzson egymás mellett áll. Éva a színpad jobb oldalán álló gombához lép és elmondja a Volt egyszer egy gomba című mondókát.
Judit, kezében egy papírból készült gesztenyeburokkal, elmodja a Kigurult a gesztenye című mondókát.
Gerzson /eljátszva az ügetést/ a Repült velem piros ló című mondókát mondja el.

Gerzson /a nézőtérhez/: Gyerekek, aki ismer ilyen rövid mondókákat közületek, az tartsa fel a kezét! /A jelentkezés után/: Ilyen sokan tudtok mondókákat? Nagyszerű! Akkor meg tudjuk rendezni a mondókaversenyt! A szabályok nagyon egyszerűek! Megint feljön öt gyerek a színpadra, és mindegyik elmond egy-egy rövid mondókát! Ti pedig megtapsoljátok őket, ugyanúgy, mint a fakanálbaba-versenynél! • És megintcsak az lesz a győztes, aki a legnagyobb tapsot kapja!
És tudjátok, hogy a győztes még mit kap a tapson kívül? Ezt a szép mesekönyvet! /Felmutatja/. • Kezdhetjük a játékot? Igen? Tessék, akkor emelje fel a kezét mindenki, aki mondókát akar mondani! /Gerzson a jelentkezők közül kiválaszt öt gyereket, felhívja őket a színpadra./

Megkérdezi a nevüket, elmondatja velük egymás után a mondókákat.

Gerzson /az ötödik gyerek tapsa után/: Szerintem te /rámutat a legjobban megtapsolt gyerekre/ kaptad a legnagyobb tapsot. /A nézőtérhez/: Ugye jól hallottam, gyerekek? /kis szünet/ Jól van, akkor ő kapja a mesekönyvet!
Gerzson /a gyerekhez/: Szereted a mesét?
Gerzson /a többi versenyző gyerekhez/: És ti szeretitek?
Gerzson /a nézőtéri gyerekekhez/: És ti szeretitek? • Nagyszerű! Tudjátok miért kérdeztem? Azt hiszem, úgy elfáradtunk a versenyzésben, itt az ideje, hogy egy kis mesét hallgassunk! Mi mesélni szeretnénk nektek Évával és Judittal!
Gerzson /a versenyző gyerekekhez/: Menjetek most ti is a helyetekre, és hallgassátok velünk együtt a meséket!

/Az öt gyerek lemegy a színpadról./

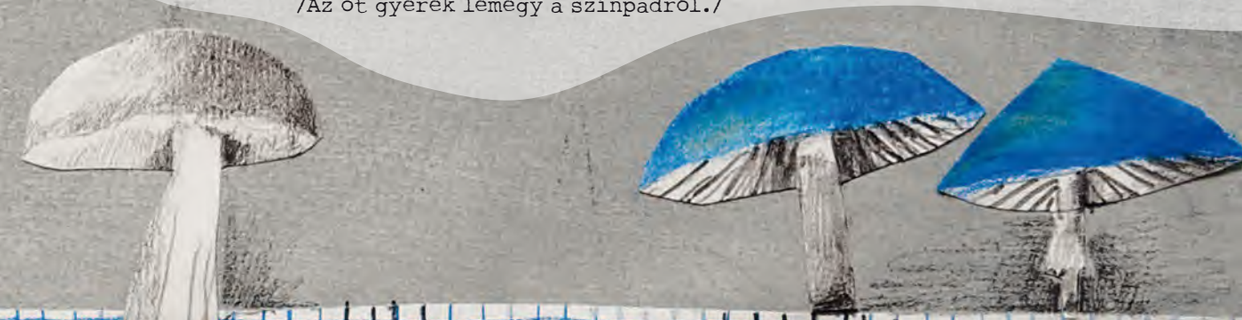

HÁROM MONDÓKA

GOMBA

Volt egyszer egy gomba,
betört az udvaromba.
Azért volt goromba,
mert mérges volt a gomba.

GESZTENYE

Kigurult a gesztenye.
Amit fogsz a külseje.
Itt szúr, ott szúr,
a burka mindenütt szúr!

VASAJTÓ

Repült velem piros ló,
elénk állt egy vasajtó.
Tárulj-tárulj vasajtó,
mögötted még lehet jó!

KÉSZÜLŐDÉS HÁROM MESÉHEZ

Éva: Nem ülünk le egy kicsit? Én már úgy elfáradtam! Üljetek ide mellém, és meséljünk egymásnak és a gyerekeknek!
Judit: Jó, én elmondom a Kenguru történetét!
Gábor: Én meg a *Kis pék Hümmögit*!
Éva: Én meg elmesélem a híres nevezetes *Benedek királyt*!

ÉVA, JUDIT ÉS GERZSON MESÉT MOND

Éva, Judit és Gerzson leülnek egy-egy kockára és elkezdik mondani a meséket.

Éva: *Berber bég* - verses mese
Gerzson: *Kis pék Hümmögi* - verses mese
Judit: *Kenguru* - verses mese
Éva: *Benedek király* - verses mese

/Míg egyikük a mesét mondja, a másik kettő feláll, és bábuk mozgatásával kísérik a történetet. Vagy a kacsalábon forgó várat a színpad előterébe húzzák már az első mese kezdetén, és a várat jelképező doboz oldalára ragasztanak egy-egy mesejelenetet, mely az éppen elhangzó mesét illusztrálja./

BERBER BÉG

Ahol a dalimadár
kerüli a Pali-fát,
a nagyhasú Berber bég
meglopta a kalifát.
Elvette a
saruját,
huszonhárom aranyát,
bíborszínű köntösét,
tulipános papucsát.

Megnyugodott Gleccsernél:
nincs nyomában berber kém,
nagy hasával tovább futott,
míg ketyegő órát fogott
a Sót-tavi kótya-vetyén.

Vett ottan még
citerát,
két kosárban viperát,
tűzröppentő ostornyelet,
viráglépő paripát.

Nem sokáig guberált,
megtöltött egy palotát,
ahol a dalimadár
kerüli a Pali-fát.

Mégis sok bajjal van teli,
minden veréb csiripeli:
hiába van
citerád,
két kosárban viperád,
tűzröppentő ostornyeled,
viráglépő paripád,
te nagyhasú Berber bég,
megloptad a kalifát!

KIS PÉK HÜMMÖGI

Ez a kis pék Hümmögi,
mint világutazó vándorolt.
Bejárta az asztal lapját,
gyufásdoboz-kocsija volt.

Mikor fújta a kemencét
föl-föl állt a sámlira.
Két híve volt: Lepke Móric
s Elefánt Amália.

Amíg vidáman énekelt,
és habot vert a kádban,
Lepke Móric elesett
egy szúnyoggal vívott csatában.

Sírt a kis pék Hümmögi,
elázott doboza, sámlija,
de a szomszédból rátrombitált
Elefánt Amália.

Ekkor a kis pék Hümmögi
tüzes lett mint a katlan,
sütött egy nagy perecet
rezedaszív-alakban.

S küldött egy hosszú levelet –
s lekopogta a falon át:
annak adja a szivét,
kinek a perec-rezedát.

De a nagy baj megesett,
mert a szép elefánt-lány
meglátta a perecet,
s megette a találkán.

Látják azóta Hümmögit,
– mint a szilaj paripán –
körbe-körbe karikázik
gyufásdoboz-kocsiján.

És a kis pék Hümmögi
a morzsák közt ezt dünnyögi:
gondolhattam volna menten,
mikor elefánttal kezdtem!

A KENGURU

Az utcánkban a Kenguru
újságot hordott remekül,
elhozott minden hírlapot,
s az erszényében egy gyerek ült.

Fickándozott a kenguru,
anyja úgy hívta: Gurigácska,
leckét is írt az erszény-mélyben,
de fel-felbukkant egy puszilásra.

Tegnap láttam a Kengurut,
ott ment a téren, ügyesen,
de nem mosolygott, akárki látta,
s hasán az erszény – üresen.

Gondolkodtam a Kengurun,
tán kakaskánál is szomorúbb,
hisz krajcárnál is jobban fájhat,
ha egy kenguru-gyerek elgurul.

El is megyek a Kenguruhoz,
majd elkávézunk, csevegünk,
és beköltözöm az erszényébe –
ne legyen mégse egyedül!

BENEDEK KIRÁLY

Volt egy parittya-kő –
ha ablakot talált.
Százkétfalu csizmát húzok! –
szólt Benedek király.
Zsákolt lyukba meleget,
nevét mondták eleget,
aj, aj, Benedek király.

Fel is gyúlt a Nap nagyon –
kemence sutba állt,
Most már nyugodtan alhatom –
szólt Benedek király.
Felesége, Kancsali
nem tudott ágyat bontani,
aj, aj, Benedek király.

Világgá küldte őt,
ahogy dukál.
Barack-ízt nyalnék lakomán! –
szólt Benedek király.
Keresztanyja, Buktaszél
csak hallgatta, hogy mit beszél,
aj, aj, Benedek király.

Kancsali után küldte őt,
ahogy dukál.
Életvizet, de szaporán! –
szólt Benedek király.
Másodszép-apja, Vizicsen
azt mondta, hogy nincs ilyen,
aj, aj, Benedek király.

Buktaszél után küldte őt,
ahogy dukál.
Átbuckáznék egy hómezőt
szólt Benedek király.
Volt vőfélye, Piripócs
kihozott egy szita sót,
aj, aj Benedek király.

Vizicsen után küldte őt,
ahogy dukál.
Szeretnék megülni paripán! –
szólt Benedek király.
Komafia, Eszemén
azt hitte, hogy kos a mén,
aj, aj, Benedek király.

Piripócs után küldte őt,
ahogy dukál.
Röptetnék pirosat, remegőt! –
szólt Benedek király.
Fiatal nénje, Tulipán
elmenekült fakutyán,
aj, aj Benedek király.

Majd visszaállnak a kulcslyukon,
ahogy dukál.
Ezért Birkává változom! –
szólt Benedek király.
Kisbojtárja, Füttyenő
azt felete, üsse kő!
aj, aj, Benedek király.

A SÖTÉTBEN CSAK KÖZELEBB KELL HAJOLNI

Éva: Nézzétek, amíg mesét mondtunk, ránk esteledett! Látjátok, még a katicabogár is olyan, mintha a pöttyei összefolytak volna, hogy befessék feketével az egész hátát. A fák meg úgy megnőttek, hogy az ágaikkal le tudnák seperni az Óriások királyának koronáját. Minden olyan hatalmas lett és minden olyan sötét. Én úgy félek!

Judit: Nem kell a sötétben félni! Nézz csak körül! Minden ugyanúgy látszik, mint nappal, csak egy kicsit közelebb kell hajolni a fűhöz, a virágokhoz, a kövekhez, vagyis mindahhoz, amit éppen látni akarsz. Látod azt a madarat? Ugyanúgy tartja a csőrében a szalmaszálat, mint reggel, mikor a fészek építéséhez kezdett a flókáival. Csak ez már nem ugyanaz a szalmaszál, és a fészek is nagyobb lett közben, és a flókák is elfáradtak. De a madarat ugyanúgy látod, mint reggel, és ha még nagyobb lesz a sötét, akkor azt is látni fogod, hogy a madárnak lebeg a lába és verejtékcseppek ülnek a tollain. A sötétben mindenük ugyanúgy látszik, mint nappal, csak egy kicsit közelebb kell hajolni.

/A beszélgetés alatt Éva és Judit úgy mozognak és néznek körül, mintha erdőben sétálnának./ Judit elmondja az Este című verset.

ESTE

A tó elhagyja
a napozósdit,
virágok kosara
becsukódik,
hernyó nem örül
a levél-subán,
a fecske ledől
toll-nyoszolyán,
fü és gyökér
hajtják a vánkost,
jánosbogár mécsel
gombákra lángot,
lóherén dér-tollal
leng a négy kalap,
hangya mocorog
szalmaszál alatt,
sárga, gömb-piros
csöndnyi kútba lép,
földre leszáll
a tintakék.

GERZSON BESZÉLGET A HOLDDAL

Éva: Mondd, igaz lehet, hogy a virágok lefekvés előtt énekelnek?
Judit: Ha Gerzson beszélgethet a Holddal, akkor a virágok miért ne énekelhetnének nekünk?
Éva: Gerzson beszélget a Holddal?
Judit: Még soha nem hallottad?
Éva: Nem! És miket mond a Holdnak?
Judit: Ha én azt el tudnám mondani! Inkább gyere, és hallgasd meg!

/Éva és Judit közelebb lopakodnak Gerzsonhoz./

Gerzson kezében egy félholddal áll és a Hold-keltő című verset mondja.

HOLD-KELTŐ

Hold-hold, te minden áron
fogyni akarsz, úgy látom,
felhőbe dugod nyakadat,
s úgy tornászol egy hanga-ágon.
Ne bántson dörrenés, villanat,
ha szél-örvény jön, ne bántson!
Hold-hold, légy minden áron
tepsiképü barátom!

MIT ÉNEKELNEK A VIRÁGOK

Éva: Hát ez tényleg beszélget a Holddal! És milyen szépen! Hallottad? A barátjának nevezte! Akkor valóban lehet, hogy a virágok is énekelnek! Vajon mit énekelhetnek lefekvés előtt?

A VIRÁGOK ÉNEKE

Hegy hátán erdő,
tó tükrén felhő,
szarvas és ezüsthal aludni tér,

árnyuk összelobban,
békés titokban
szemük csukódik, nem beszél.

Ág csucsán parázs,
szél szárnyán varázs,
elmultál álombéli nap,

de nem felejtjük,
szívünkbe rejtjük
játékaidat.

MEGINT VILÁGOS VAN

/Éva, Judit és Gerzson csendben állnak, majd Éva megszólal./

Éva: Nézzétek, megint világos van! Tudod, mióta megmagyaráztad, hogy a sötétben is minden ugyanaz, már nem félek, de azért... mégis jobb, hogy süt a nap! Úgy is annyi titok van a világban, minek ezt még tetézni a sötéttel?!

/Éva tovább sétál, eljátssza, hogy csendes örömet kelt benne a táj. Nézi a kacsalábon forgó várat, a pettyes gombát, felnéz a képzeletbeli fákra. Ezalatt Gerzson és Judit kimegy./

TITOK

Ha fagyit kapok, vagy fütty vár,
vagy tengeri kagylóból kincstár.
Apu azt mondja, hogy: csitt már!
Annyit sürögsz, mint egy cickány!

Én nem tudom, mi az a cickány,
tán pöfög és gőzből a lába
Aput is kérdem, s ő int rám:
a cickány az... tudja a kánya!

Én nem tudom, mi az a kánya,
tán copfos és jólnevelt kislány,
de akkor már inkább a cickány,
mert ő talán sürög... és hátha...

cickány

A VILÁGNAK ABLAKÁBAN

Hóesésnek forgó ó-ja
máknak a fekete sója
csigának a ház-gubója
vakondoknak a folyosója
gesztenyének tüskés burka
csellónak megpattant húrja
nyírfának a csontja fénye
pávának az öltözéke
hangyáknak a vonulása
fűszálnak a lobogása –
hiv a Titok kapujába
de a nyitját nem lelem.

A világnak ablakában
két piros fül.
egy pisze orr,
nevető száj –
az én fejem!

FÜLDUGÓVAL KACOR BANDI ELLEN!

/Éva sétája alatt Judit kimegy, majd bejön, kezében egy szelet kenyérrel./

Éva: Éhes vagy, Judit?
Judit: Dehogy! Csak füldugót akarok csinálni kenyérbélből.
Éva: Minek neked füldugó kenyérbélből?!
Judit: Talán, minek nekünk? Hiszen neked is csinálok!
Éva: Hát jó, akkor minek nekünk füldugó kenyérbélből!
Judit: Már elfelejtetted a tegnapi napot?! Úgy akarsz járni megint?!
Mindjárt jön Kacor Bandi!
Éva: Kacor Bandi?! Akkor tényleg csinálj nekem is füldugót kenyérbélből!
Sőt, tudod mit? Csinálj mindenkinek, akit csak kímélni akarsz!
Judit: Jó, de akkor megyek, és veszek 5 kiló kenyeret!

/Judit el./ Éva egyedül marad,
és elkezdi mondani *Kacor Bandit* a gyerekeknek.

Kacor Bandi

Éva: Gyerekek, ugye még nem ismeritek Kacor Bandit? Nem tudjátok ki ő? Ő a háztetői dalnokversenyek állandó győztese! Áll a tetőcserepeken, gitárja a kémény peremén, cintányérja, dobja az esőcsatornán, és énekel, dalolászik, de hogyan? Mint a kakas, ha friss ivóvíz helyett csukamájolajat szürcsölne! S ahogyan dúdol?! Mint a méh, ha virágkehely helyett a medve orrában zümmögne! És ha látnátok közben az ábrázatát! Olyan savanyú, hogy egyszer, mikor az ecetes uborka nála volt vendégségben, a második nóta után azt kérdezte tőle: kedves Kacor Bandi, Ön soha nem porcukrozza magát?! Bizony, így van! Mindig panaszkodik, mindig csak síránkozik. Énekel ő fogfájásról, nyakfájásról, hasfájásról, és esősebb napokon, mikor jobban ráér szétnézni a világban, még köldökfájásról is. Ha őt hallgatom, rámjön a köhögés /köhög/, rámtör a tüsszögés /tüsszög/, a hajam az égnek áll /mutatja/, az orrom megnyúlik /meghúzza/, még a fülem is úgy lekonyul /lehajtja/, hogy barátfüle lehetne belőle. De én most kifundáltam valamit! Kacor Bandi minden délelőtt itt kószál, mert a háztetőn a dalnokversenyek csak éjfélkor kezdődnek, s addig itt kóricál, itt kornyikál, gyakorolja legpanaszosabb dalait. Alighogy megérkezik, a háta mögé kerülök /sutty/, vagy az orra elé pattanok /hopp/, és mielőtt még észbe kapna, eléneklem a magam nótáját! Akkor aztán láthatja a világ, hogy melyikünk dala a szebb: a jót is megjajgató, vagy a bajt is vidámító! Gyerekek, segítenétek nekem legyőzni őt? Igen? Akkor tanuljuk meg együtt azt a kis dalt, amit most mindjárt eléneklek, és mikor Kacor Bandi megérkezik, amint rákezd a jajgatásra, én intek nektek, és a magunk vidám nótáját ráolvassuk..., illetve ráénekeljük a fejére. Jó? Segítetek nekem? Igen? Akkor figyeljetek!

>>>

/Éva énekelni kezd/:

Ha a fejemen valami koppan,
nem bánom, ha kemény dió,
megfogom, és feltöröm a héját,
mert élni szép és játszani jó!

/Betanítja a gyerekeknek./

Nagyszerű. Most már nagyon jól ment! De hallgassátok csak? Mintha Kacor Bandi közeledne! Halljátok ti is? Maradjunk csak csendben!

/Kacor Bandi jön, énekel/:

Ma kisütött a nap, ja – aj,
mert fejemen elolvad a va – aj,
ha tovább süt, sírnom kell, he – ej,
mert tányéromban összemegy a tej!

Tegnap esett az eső, ká – ár,
mert sarkamig dagadt a sá – ár,
ha nem áll el, sírnom kell, he – éj,
mert tányéromban vizes lesz a tej!

/Éva int, és énekli a gyerekekkel/:

Ha a fejemen valami koppan...

/Nóta végig./

/Kacor Bandi áll, csodálkozva figyel./

/Éva int, és mégegyszer éneklik./

/Kacor Bandi az utolsó két sort próbálgatja, egyedül, még csak magának./

megfogom, és feltöröm a héját,
mert élni szép és játszani jó!

Elkezdi az éneket előlről, egyre bátrabban és hangosabban:

Ha a fejemen valami koppan...

/Éva int a gyerekeknek, és a gyerekek és Kacor Bandi együtt éneklik a dalt./

Ha a fejemen valami koppan,
nem bánom, ha kemény dió,
megfogom, és feltöröm a héját,
mert élni szép és játszani jó!

/Mindenki együtt énekel./

Játék, szabadság, emberi élet

Pinczési Juditról és költői világáról

Játék és költészet egymás rokonai. A játék az értelmes és szabad emberi élet alapvető feltétele. A gyerek szabad, játszik, mindenre kíváncsi, gazdag a képzelete. Aztán felnőtt lesz, és belesimul a konvenciókba, beidegződött sémák szerint érez, gondolkodik, éli az életét. Vannak azonban olyan felnőttek, akik képesek arra, hogy megőrizzék a gyermeki lét adottságait. Lelküket nem préselik be a mindennapi sablonokba. Ilyen felnőtt volt Pinczési Judit is. Talán azért is, mert költő volt, a költészet, és általában a művészet ugyanis lehetőséget ad arra, hogy kilépjünk a mindennapi sémákból, kicsit rálássunk magunkra, s erős vágyat érezzünk a szabadság és a játék után.

Pinczési Judit, akinek rövid élet és rövid alkotói periódus adatott meg, gyerekverseivel is lehetőséget ad erre. A *Kóc Gerzson* c. mesejátéka különösen alkalmas erre, hiszen a szövegkönyv *nemcsak olvasásra biztat, hanem játékra is*. Arra, hogy miután elolvastuk a verseket, kezdjünk el a gyermekünkkel játszani: varrjuk meg Kóc Gerzson figuráját, tömjük ki fejét kóccal, induljunk vándorútra, fedezzük fel a világot, győzzük le félelmeinket, vigasztaljuk meg, aki rászorul, közben játsszunk, daloljunk, verseljünk, vessük le a mindennapi megszokásokat, viselkedési mintákat, s higgyünk benne, hogy, ha a világ nem is, de közvetlen környezetünk jobbítható, emberibbé tehető, örömtelibbé, barátságosabbá. Élhetővé. Ugyanis miközben játszunk, egyszerre vagyunk szabadok és adjuk át magunkat a játékban részvevők szabadságának. A saját szabadságunk és a többiek szabadsága nem ellentételei egymásnak, hanem feltételei. A játék révén nyitottá válunk, és immunissá minden hatalmi kisajátítással és manipulációval szemben. A dal és a vers öröme, a játék felszabadító hatása, az együttlét adta élmény csak a miénk. Mi éljük meg, nem kisajátítható és nem szorul senki védelmére. Az embereket megvédőktől ments meg Uram minket!

Pinczési Judit neve ismerősen csenghet a szülők körében, hiszen életében és halála után is jelentek meg gyermekverskötetei. 1980-ban a *Benedek király*, 1984-ben a *Köcsög Tóbiás*. A *Kóc Gerzson* a Belvárosi Könyvkiadónál 1998-ban és *A világnak ablakában* 2006-ban az édesanyja, Csizmadia Éva gondozásában. A *Kóc Gerzson*t 1985-ben bemutatta a debreceni Csokonai Színház. A kritika kiemelte a négy szereplő jókedvű, kedves játszadozását, ami magával ragadta a közönséget, s a gyerekek számára jó bevezetés volt a színház világába.

A költőnő azonban harmincnégy évesen, 1982-ben meghalt. Alig-alig van, ki emlékezne rá és verseire. Pedig számos felnőtteknek szóló kötete (*Szelidített tenger*, 1977; *Kehely,* 1980; *Lombja van a csöndnek*, 1982; *Láng volt az élet*, válogatott és hátrahagyott versek, 1984) is megjelent. *A rövid élet azonban megrabolja az emlékezetet.* De lám mégis jelenlévővé válhat. A *Kóc Gerzson*t olvasva és játszva úgy érezhetjük, hogy a halála után is itt játszik velünk. Jól érezte, hogy nem halhat meg, hanem, ahogyan írja, „sosem porladok el / versek oltárába szöktem" (*Nem porladok*). Oltárról ír, amiből arra következtethetünk, hogy különös jelentőséget tulajdonított az irodalomnak, amit a 70–80-as évek társadalmi és irodalmi közege érhetővé tesz, amikor a művészetnek különleges szerepe volt. Ma inkább arról az örömhírről tudósít minket, hogy folyamatosan jelen van és bevon a játékába minket is. A *Kóc Gerzson* szövege gondozása és szerkesztése során ezt tapasztaltam meg magam is. Hatással van az olvasójára. Vannak grammatikai, szövegszerkesztési vagy poétikai hibái, de ezeknek nincs jelentőségük, mert amit a szöveg olvasása és eljátszása során átélünk, az sokkal fontosabb. Maga a játék és a játék nyújtotta szabadság és nyitottá válás. Egyes kritikusai szerint „versei leginkább a csalimesékhez hasonlítanak. Nemcsak azért, mert sokszor és jókedvűen mesél bennük, hanem azért, mert a csalimese játékos, kifordult világrendjével rokon módon ötvöz látszólag egymáshoz nem illő dolgokat. Olyan sajátságos versvilágot teremt, amelyben minden furcsaság és csoda megtörténhet, és ezáltal külső és belső események mélyebb összefüggéseire eszmélhetünk. A játékot teszi költői világa alapjává".

Idézzük föl rövid életének néhány pillanatát! 1947 októberében született Debrecenben. 1975-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem olasz szakán szerzett diplomát. Első kötetét Kormos István szerkesztette, aki Fodor Andrással együtt atyai szeretettel és szigorral figyelt a költőre. Tehetségére hamar fölfigyeltek a kor olyan jelentős alkotói, mint Szabó Magda, Devecseri Gábor, Kálnoky László, Vas István. Halála után Parancs János utószavával jelentek meg válogatott és hátrahagyott versei. Majd édesanyja próbálta meg a jelenlévőnek megőrizni Pinczési Judit költészetét (*Életelfogyásig*, 2016; *Szívvel, marokkal. Évelő rózsákat képzeltem a hóra*, Válogatott versek, 2016, *Zizegve szól a szél*, Válogatott versek, 2017).

Halála váratlan volt, sokkolta támogatóit és olvasóit. A végzetes kor diagnosztizálása utáni három hónapban megpróbálta legyőzi az időt: írt és írt, miközben tisztában volt halála gyors bekövetkeztével. Vagy talán épp ezért. Ekkor született vagy erősödött meg benne a versekbe szökés hite. Ennek megerősítéseként idézhetnénk Kocsis Zoltánt, aki „éppen úgy nem bánkódo[tt] azon, hogy meghalt Pilinszky, mint azon sem, hogy meghalt Beethoven". Mert a költő eggyé vált az *Apokrif* c. költeményével, a zeneszerző pedig az *Örömódá*val. Pinczési Judit számára mindössze öt alkotó év adatott meg ehhez. Talán mindig is sejtette, hogy sietnie kell, nincs idő a pálya lassú megfutására, a verssorok többszöri átírására. A *Talán* c. vers bizonyosság arra, hogy mindig is a halál árnyékában alkotott:

„Fiatalon fogsz meghalni!" – mondta
egy cigányasszony
a debreceni állomáson mellém kerülve,
és tenyeremen futtatta
vallató szemét.
Tenyerem vonalai
le- és felszaladtak,
zihálva,
harcképtelenül.
Talán azért mondta, hogy én is meneküljek.
Talán a rémület kínpadjára szánt.
Talán csak azt akarta,
hogy az értesülés birtokában
csináljak azt, amit akarok.

Költészete folyamatos küzdelem a hitelességért és az érthetőségért. A hitelességében való bizonytalanság abból adódott, hogy veszélyeztetve látta az alapvető emberi értékeket, márpedig szerinte a költő kötelessége, hogy a szeretetet, az együttérzést, a megbocsátást, az áldozatkészséget az emberi esendőség és félelmek ellenében is védelmezze. Otthon akarta magát érezni az emberi világban, hogy versei révén mások is otthonra találjanak. Leginkább a kiszolgáltatottakért aggódott, akik számára nem állnak kézre a szavak, s akiket gyakran csak a félelem és a manipuláció irányít. Intenzíven megélte az élet kis és nagy pillanatait, ami alkalmassá tette arra, hogy – élete fenyegetettségét sejtve – embertársaiért szólaljon meg:

„Ám a szívem kitárom, mióta élek, / várok galambot, hárpiasast szelíden, / s ha a fészekaljat el is bontják a szelek, / kendermag, kenyérmorzsa itt még lehetek" (*Védtelen*).

Pinczési Judit versei gazdagok képekben és metaforákban. A képeken át valami emberi látlelet vagy üzenet közvetítődik, ami racionálisan nem, vagy csak alig fogalmazható meg. Szimbolikus látomások, fölvillanó metaforák jellemzik költeményeit, ami megállásra készteti az olvasót. Álljon meg (hova siet?), gondolkozzon el, akárcsak egy pillanatra is. S élje át azt a pillanatot. A mindenkorit, az éppen múlót. Ne hagyja elmenni csak úgy. Mivel tisztában volt a mindennapi élet kereteivel, kétségei voltak, hogy az általános emberi értékek vajon érvényre jutathatók-e. Bár hitte, vagy hinni akarta, hogy „a szivárvány sosem lesz fekete" (*Patak*), mégis tele volt feszültséggel. Talán épp ezért tartotta „lávajáték"-nak a verseit, melyek egy bizonyos feszültségfok után kirobbannak. Költeményein valóban tetten érhető az ihlet pillanatának uralma.

Talán a feszültség oldása miatt is voltak fontosak számára a gyerekversek, és a játék, ami nem a szerepek színtere, hanem a személyiség megnyilvánulásának, fölszabadulásának a területe. Ugyanakkor kötészete játékosságát, bármennyire a gyermeki világteremtésre emlékeztessen is, nem a „felnőtt” nosztalgiája vezérli, hanem a konvenciók falának az áttörése, az olvasó fölszabadítása, szemének apró, jelentéktelen dolgokra való fölnyitása, a mindennapi világon túli világ megmutatása, ami nélkül a szürkeségbe, a kiszolgáltatottság monotóniájába ragadnánk:

Ha gyerekkoromban találkozom veled,
kézen fogva végigviszlek
a láncfüves udvaron,
és megmutatom neked
azt a kavicsomat,
amelyik titkos jeleket sugároz.

Ha gyerekkoromban találkozom veled,
azt mondom: a manókirály
lerombolta Palotánkat,
s azóta királyapámmal
és három királynőmostohámmal
egy sátorban élünk –
de csak azért,
hogy erre azt mondd:
gyere velem haza.

Az éjszakai sírásokról
nem beszéltem volna,
mert a kimondott titok
virágporrá válik,
és kell, hogy legyen olyan titkom,
ami csak az enyém.

Ha gyerekkoromban találkozom veled,
némán ugrándozva
hazáig futok,
hogy különbnek gondolj,
mint amilyen vagyok.

Egyik tenyeremen egy kis ravaszság lett volna,
másik tenyeremen egy kevés rémület.
De aztán bevallottam volna azt is.
(Ha gyerekkoromban találkozunk)

A *Kóc Gerzson* című mesés játék újra kiadását a fent írtak mellett az illusztrációk teszik különlegessé. Grela Alexandra olyan illusztrátor, aki, bár szuverén, saját világgal rendelkező művész, de képes belehelyezkedni a szépíró által teremtett világba. Hozzáad a költeményekhez. Nem uralkodni akar a szövegen, de nem is vetni alá magát annak, hanem játszótárs. Igazi játszótárs! Manapság kevesen hisznek a csodákban. Hát akkor nézzék meg illusztrációit!

Lakner Lajos

3-4. Bevezető szöveg – KÓC GERZSON – dal

5. Kóc Gerzson járni tanul

6. A BOCS DALA

7. Gerzson elindul világot látni

7. MEGYEK TEHÁT NÓTASZÓVAL – dal

8. ERDŐBEN ÖT VADÁSZ

8. MEGYEK TEHÁT TÜRELMMEL – dal

10. Éva és Judit elindul Gerzson után

10. HA ELHALLGATOTT A FURULYA SZÓ

11. HA ELHALLGATOTT A CITERASZÓ

12. Gerzson megjelenik

13. NÉZDELŐ

14. IGEN-SZÉP

15. Éva és Judit megérkezik világkörüli útjáról

17. SZIVÁRVÁNYSZÍNŰ BÉKA

18. KÍGYÓ

19-20. Gerzson verset mond a Tücsökről meg a csodapókról

20-21. A TÜCSÖK MEG A CSODAPÓK

22-23. Éva és Judit a babákról beszélget

23. ÉNEK A BABÁKRÓL – dal

24. A kacsalábon forgó lakótelep

25. FOROG A KACSA-LÁB

26. Kóc Gerzson megtalálása

26. TITOK

29. A VILÁGNAK ABLAKÁBAN

31. Fakanálbabák öltöztetése – verseny

32. Gerzson légtornász szeretne lenni

33. LÉGTORNÁSZ

34. VANNAK MÉG MELÓDIÁK

37. Judit hóember szeretne lenni

37. HÓEMBER

38. RÉPA–DAL

39-40. Éva megkérdezi a rókát, minek visel parókát
(az öltöztető verseny vége)

41. MEGKÉRDEZTEM A RÓKÁT

42. Mondókaverseny

42. MI AZ A MONDÓKA

43. Mondókaverseny – (folytatás)

44. HÁROM MONDÓKA
GOMBA
GESZTENYE
VASAJTÓ

44. Készülődés három meséhez

46. Éva, Judit és Gerzson mesét mond

47. BERBER BÉG

48-49. KIS PÉK HÜMMÖGI

50. KENGURU

52-53. BENEDEK KIRÁLY

54-55. A sötétben csak közelebb kell hajolni

55. ESTE

56. Gerzson beszélget a Holddal

57. HOLD-KELTŐ

57. Mit énekelnek a virágok

57. A VIRÁGOK ÉNEKE

58. Megint világos van

58-59. TITOK

59. A VILÁGNAK ABLAKÁBAN

61. Füldugóval Kacor Bandi ellen

61-63. Kacor Bandi

64-68. Lakner Lajos:
Játék, szabadság, emberi élet
Pinczési Juditról és költői világáról

Pinczési Judit

KÓC GERZSON

Mesés, verses játék gyerekeknek

Szöveggondozás, utószó
Lakner Lajos

Illusztráció
Grela Alexandra

Kiadványterv, grafikai előkészítés
Kónya Ábel

Korrektor
Szekeres Krisztina

ISBN 978-963-7218-69-9
Készült 300 példányban
Déri Múzeum, Debrecen, 2018

Felelős kiadó: Angi János igazgató
© Pinczési Judit örököse
© Déri Múzeum
Nyomdai munkálatok
Kapitális Kft., Debrecen
Felelős vezető: Kapusi József

A könyv megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

ISBN 978-963-7218-69-9

9 789637 218699 >

Déri Múzeum, Debrecen, 2018